

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

«Клітинна біологія»

Галузь знань: 09 «Біологія»

Освітньо-науковий рівень: третій

Освітній ступінь: доктор філософії

Спеціальність 091 «Біологія»

Освітньо-наукова програма: «Біологія»

Рік навчання 2022-2023, семестр 2

Форма навчання денна, заочна

Кількість кредитів ЄКТС 5

Мова викладання українська

Лектор курсу

Контактна інформація

лектора (e-mail)

Сторінка курсу в eLearn

д.б.н., доцент Бойко Ольга Анатоліївна

тел. 0963518660

olga_bojko@ukr.net

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4933>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

(до 1000 друкованих знаків)

У курсі «Клітинна біологія» розглядаються питання еволюції клітин, будови та фізіології клітин різних організмів, процесів клітинної регуляції, обміну генетичної інформації, методів вивчення клітин, основ молекулярної біології.

Для збільшення кількості та підвищення якості біотехнологічної продукції та її екологічної безпеки необхідно суттєво підвищити науковий рівень спеціалістів даного профілю, здатних кваліфіковано впроваджувати на практиці найновіші досягнення науки, швидше оволодівати новітніми досягненнями в області молекулярної біології і клітинної біології. При цьому значна роль відводиться дисциплінам, які надають фундаментальні знання з біології рослинної клітини.

Вивчення дисципліни «Клітинна біологія» забезпечує опанування таких загальних компетентностей, як знання та розуміння предметної області, здатність до пошуку, оброблення та комплексного аналізу інформації з різних джерел, здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Вивчення дисципліни «Клітинна біологія» забезпечує опанування таких фахових компетентностей, як здатність виявляти, формулювати та вирішувати проблеми дослідницького характеру в галузі біології, оцінювати та забезпечувати якість досліджень (які проводять), ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в біології та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, сформувати системний науковий світогляд та загальнокультурний кругозір та здатність до ретроспективного аналізу наукового доробку у напрямі дослідження біоенергетичних та метаболічних процесів в клітині.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
2 семестр				
Модуль 1. Клітина як основна структурно-функціональна одиниця живої природи				
Тема 1. «Сучасні уявлення про еволюцію клітини»	Лекції – 2 год Самостійна робота – 4 год	Ознайомитися з сучасними уявленнями еволюції клітини: - від молекули до першої клітини; -	Написати реферат на тему «Еволюція клітини»	Максимальний бал – 10.

		формування зовнішньої мембрани як ключового моменту еволюції клітини; -від клітин прокаріотів до еукаріотів; - загальні принципи компартменталізації еукаріотичної клітини; -еволюційне походження мембранних органел;		
Тема 2. «Методи вивчення клітин»	Лекції – 6 год Лабораторні – 4 год Самостійна робота – 4 год	Оволодіти методами дослідження клітин: - світлова (оптична) мікроскопія - флуоресцентна мікроскопія - електронна мікроскопія (сканувальна електронна мікроскопія (СЕМ) -трансмисійна електронна мікроскопія (ТЕМ) (його густини. - центрифугування - метод мічених атомів (авторадіографія) - методи клітинної інженерії - методи культури клітин. Оволодіти методикою виготовлення постійних і тимчасових препаратів.	Оформити презентацію по одному з методів вивчення клітини	Максимальний бал -20.
Тема 3. «Структура й функції біологічних мембран»	Лекції – 4 год Лабораторні – 4 год Самостійна робота – 4 год	Освоїти матеріал: Біологічні мембрани, їхня структура і функції. Сучасні уявлення про будову плазматичної мембрани та їх	Виконати завдання на платформі elearn до лабораторної роботи №1	Максимальний бал – 10.

		становлення. Хімічний склад мембран. Мембранні ліпіди. Ліпідний бішар. Текучість ліпідного бішару. Асиметричність ліпідного бішару. Гліколіпіди, їх функція. Білковий склад мембран та їх функції. Транспортування речовин через мембрани. Іонні канали. Перенесення малих молекул крізь мембрану. Активний транспорт, (Na^+ - K^+) - насос плазматичної мембрани, (Na^+ - K^+) АТФ-аза. Деякі Ca^{2+} -насоси. Мембранний потенціал.		
Тема 4. «Цитозоль. Цитоскелет»	Лекції – 2 год Лабораторні – 2 год Самостійна робота – 4 год	Освоїти матеріал: Цитозоль. Хімічний склад і процеси, що функціонують. Цитоскелет та його структура. Функції та хімічний склад мікротрубочок і мікрофіламентів.	Виконати завдання на платформі elearn до лабораторної роботи №2	Максимальний бал – 10.
Тема 5. «Одномембранні та немембранні органели»	Лекції – 4 год Лабораторні – 4 год Самостійна робота – 6 год	Оволодіти матеріал: Склад вакуолярної системи. Синтез, перебудова та експорт біополімерів, синтез мембран. Схема функціонування. Ендоплазматичний ретикулум. Види, будова та функції. Котрансляційний транспорт розчинних білків. Метаболізм ліпідів в гладкому ендоплазматичному ретикулумі. Апарат Гольджі. Будова та функції.	Виконати завдання на платформі elearn до лабораторної роботи №3	Максимальний бал – 10.

Тема 6. «Двомембранні органели»	Лекції – 4 год Лабораторні – 2 год Самостійна робота – 6 год	Оволодіти матеріалом: Складові будови ядра. Ядерце і його функції. Ядерцеві організатори. Хромосоми і хроматин. Кількість і форма хромосом. Гетерохроматин. Будова ДНК і генів. Мітохондрії. Пластиди. Будова та функції.	Виконати завдання на платформі elearn до лабораторної роботи № 4,5	Максимальни й бал – 10.
Навчальна робота				70
Модульна робота 1.				30
Модуль 2. Клітина як цілісна система				
Тема 7. «Відтворення клітин. Клітинний цикл»	Лекції – 4 год Лабораторні – 2 год Самостійна робота – 4 год	Оволодіти матеріалом: Клітинний цикл. Мітотичний індекс. Тривалість клітинного циклу. Регуляція клітинного циклу. Поняття мітозу і характеристика його етапів. Мейоз. Значення кросинговеру.	Змодельовати процес фотосинтезу та біосинтезу білка	Максимальни й бал – 20.
Тема 8. «Диференціація клітин»	Лекції – 2 год Лабораторні – 2 год Самостійна робота – 4 год	Оволодіти питаннями диференціації клітин; Поняття про тотипотентність; Локалізація зон росту у рослин	Виконати завдання на платформі elearn до лабораторної роботи № 6	Максимальни й бал – 20.
Тема 9. «Загальні принципи міжклітинних взаємодій»	Лекції – 4 год Лабораторні – 2 год Самостійна робота – 4 год	Оволодіти матеріалом: Загальна структурно- функціональна характеристика позаклітинного матриксу. Упізнання та адгезія клітин. Міжклітинні контакти	Виконати завдання на платформі elearn до лабораторної роботи № 7	Максимальни й бал -20.
Тема 10. «Інформаційні міжклітинні взаємодії»	Лекції – 2 год Лабораторні – 2 год	Оволодіти матеріалом: Типи надходження сигнальних молекул	Виконати завдання на платформі elearn до	Максимальни й бал – 10.

	Самостійна робота – 4 год	до клітин. Клітинні рецептори та їхня участь у процесах міжклітинної сигналізації. Простежити рух цитоплазми в клітинах елодеї і валіснерії	лабораторної роботи № 8	
Навчальна робота				70
Модульна робота №2				30
Модуль 3. Одноклітинні організми				
Тема 11. «Класифікація одноклітинних організмів»	Лекції – 4 год Лабораторні – 4 год Самостійна робота – 4 год	Оволодіти матеріалом: одноклітинні мікроорганізми <i>Escherichia coli</i> , <i>Saccharomyces</i> <i>cerevisiae</i> їхня будова. Фундаментальні процеси в клітині, які вивчені за допомогою цих об'єктів. Проміжний організм між одноклітинними та багатоклітинними організмами <i>Dictyostelium</i> <i>discoideum</i> . Структура слизньових грибів та застосування в генетичних та цитологічних дослідженнях. Нематода <i>Caenorhabditiselegan</i> s. Будова її організму та переваги як модельного об'єкту в цитологічних дослідженнях. <i>Drosophil</i> <i>amelanogaster</i> — фруктова муха. Умови культивування та використання в генетичних програмах досліджень.	Оформити реферат та презентацію по обраному одноклітинном у організмі. Біологічні особливості та значення в біотехнології.	Максимальни й бал - 30

		Хребетні організми <i>Xenopus laevis</i> <i>Brachydanio rerio</i> . Будова та використання в біологічних дослідженнях. <i>Arabidopsis thaliana</i> - найпоширеніший рослинний об'єкт в біотехнології і генетиці квіткових рослин.		
Тема 12. «Без'ядерні організми»	Лекції – 4 год Лабораторні – 2 год Самостійна робота – 4 год	Оволодіти матеріалом: Особливості будови прокаріотів. Морфологічні типи бактеріальних клітин. Грампозитивні і грамнегативні бактерії. Будова бактеріальної клітини. Особливості організації ядерного апарату бактерій. Органи руху.	Виконати завдання на платформі elearn до лабораторної роботи № 9	Максимальний бал - 20
Тема 13. «Еукаріоти»	Лекції – 4 год Лабораторні – 2 год Самостійна робота – 4 год	Оволодіти матеріалом: Особливості будови еукаріотів. Відмінності прокаріот від еукаріот. Відмінності будови тваринних і рослинних клітин. Гаплоїдні і диплоїдні клітини. Особливості будови вірусів. Походження, будова, хімічний склад, розмноження. Фаги.	Виконати завдання на платформі elearn до лабораторної роботи № 10	Максимальний бал - 20
Навчальна робота				70
Модульний тест №3				30
Всього за 4 семестр				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

<i>Політика щодо дедлайнів та перескладання:</i>	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
<i>Політика щодо академічної доброчесності:</i>	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Самостійні роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу та/або електронні джерела.
<i>Політика щодо відвідування:</i>	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано